

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ**

ЗВЕЗДОВА Олеся Олександрівна

УДК 327:329.173]«1991/2018»(043.3)

**«ДЕ-ФАКТО ДЕРЖАВИ»
НА ПОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРИ**

Спеціальність 23.00.04 – політичні проблеми
міжнародних систем та глобального розвитку

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата політичних наук

Миколаїв – 2019

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі міжнародних відносин та зовнішньої політики Чорноморського національного університету імені Петра Могили Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор історичних наук, професор
Тригуб Олександр Петрович,
Чорноморський національний університет
імені Петра Могили,
завідувач кафедри міжнародних відносин
та зовнішньої політики

Офіційні опоненти: доктор політичних наук, професор
Брусиловська Ольга Іллівна,
Одеський національний університет
імені І. І. Мечникова,
завідувач кафедри міжнародних відносин;

кандидат політичних наук, доцент
Магда Євген Валерійович,
Видавничо-поліграфічний інститут
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»,
доцент кафедри видавничої справи та редагування

Захист відбудеться «24» травня 2019 р. об 11:00 на засіданні спеціалізованої вченої ради К 38.053.01 в Чорноморському національному університеті імені Петра Могили за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10, зал засідань вченої ради.

Із дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Чорноморського національного університету імені Петра Могили за адресою: 54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.

Автореферат розіслано «__» квітня 2019 року.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Н. А. Громадська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Руйнація біполярної системи міжнародних відносин внаслідок розпаду СРСР надала значний імпульс геополітичній трансформації пострадянського простору. Однак поява п'ятнадцяти незалежних держав на політичній карті світу не могла не супроводжуватися періодом політичної турбулентності, яким скористалися місцеві еліти і Російська Федерація, що прагнула поширити сфери свого впливу. Тому одним із феноменів нової системи регіональної безпеки стало виникнення самопроголошених державних утворень, які заявили про себе як про суверенні держави, але до цього часу, вже понад 20 років, так і не отримали міжнародне визнання.

Такі державоподібні утворення отримали назву «де-факто держави»: «Придністровська Молдавська Республіка», «Нагірно-Карабаська Республіка», «Республіка Південна Осетія» і «Республіка Абхазія». Володіючи основними формальними ознаками держави та користуючись всебічною підтримкою Російської Федерації, вони до цього часу продовжують рух за політичне визнання та входження до світової спільноти.

Новий етап розвитку «де-факто держав» розпочався у 2008 році після визнання Російською Федерацією (пізніше Нікарагуа, Венесуелою, Науру та Сирією) незалежності Південної Осетії й Абхазії внаслідок російсько-грузинського конфлікту. Цей факт не вплинув на їх статус на міжнародній арені, але дав новий поштовх для розвитку невизнаних і частково визнаних держав регіону. Останньою подією, що безумовно підвищила актуальність цієї проблематики для вітчизняних дослідників, стало проголошення «Донецької Народної Республіки» та «Луганської Народної Республіки» на Сході України у 2014 році. Необхідність зберегти територіальну цілісність нашої держави зумовлює активізацію досліджень у цій сфері.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана в контексті теми «Глобальні та регіональні проблеми міжнародних відносин: історія та сучасність» (державний реєстраційний номер 0114U005542), що розробляється на кафедрі міжнародних відносин та зовнішньої політики Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є формування цілісної картини генези «де-факто держав» на пострадянському просторі та з'ясування їх впливу на регіональну систему міжнародних відносин. Відповідно до мети роботи сформульовано такі **завдання**:

- визначити основні підходи до класифікації, ознак і визначення дефініції «де-факто держави» у світовій політичній науці;
- охарактеризувати основні причини виникнення, етапи формування та сучасні характеристики «де-факто держав» на пострадянському просторі;

- порівняти сепаратистські регіони на Сході України з «де-факто державами» пострадянського простору;
- структурувати рівень двостороннього співробітництва «де-факто держав» та їхню співпрацю у межах міжнародних організацій на пострадянському просторі;
- з'ясувати позицію світової спільноти щодо міжнародно-правового статусу «де-факто держав»;
- спрогнозувати основні моделі вирішення проблеми існування «де-факто держав» на пострадянському просторі.

Об'єктом дослідження є регіональна система міжнародних відносин на пострадянському просторі.

Предметом дослідження є «де-факто держави» на пострадянському просторі.

Хронологічні рамки дослідження. Нижньою межею дослідження є 1991 рік – розпад СРСР, що надав значний поштовх трансформації політичної карти пострадянського простору. Вихід за нижню межу хронологічних рамок спричинено аналізом історичних передумов появи подібних державних утворень. Верхньою межею є 2018 рік, оскільки ситуація перебуває в динаміці та постійно змінюється.

Територіальні рамки роботи обмежені територією пострадянського простору, що включає в себе колишні республіки СРСР, які зараз є материнськими державами (Азербайджан, Грузія, Молдова, Україна) і державами-патронами (Вірменія, Росія). Вихід за ці рамки пояснюється необхідністю аналізу позиції і впливу провідних поза-регіональних акторів.

Методи дослідження. Серед загальнонаукових методів слід виділити методи аналізу та синтезу, індукції і дедукції, узагальнення, групування. Велика кількість міжнародних документів і статистичних даних вимагали застосування статистичного методу та методу контент-аналізу. Метод компаративного політологічного аналізу дозволив виявити основні особливості, що відрізняють події на Сході України від початкового етапу формування інших невизнаних республік на пострадянському просторі. У цьому контексті також варто згадати аналітико-прогностичний і сценарний методи. Крім того, доречним виявилось застосування історико-генетичного, історико-хронологічного й історико-порівняльного методів.

Наукова новизна одержаних результатів зумовлена тим, що дослідження виконане на основі значної кількості міжнародних і внутрішніх документів, заяв політичних лідерів, статистичних даних міжнародних організацій. Завдяки вивченню протилежних позицій дослідників були досягнуті результати, які визначають наукову новизну дослідження та розкриваються у таких положеннях:

Уперше:

- здійснено комплексний аналіз «де-факто держав» на пострадянському просторі як феномену постбіполярної системи міжнародних відносин;
- визначено основні відмінності процесу формування та сучасного стану сепаратистських регіонів територій на Сході України від «де-факто держав» пострадянського простору.

Удосконалено:

- підходи до класифікації невизнаних держав у сучасній політологічній науці;
- роль Російської Федерації як держави-патрона, що здійснює комплексну підтримку «де-факто держав» на пострадянському просторі;
- позиції всіх держав-учасниць конфліктів навколо де-факто республік, провідних позарегіональних акторів і самих невизнаних державоподібних утворень щодо їх статусу.

Дістало подальшого розвитку:

- визначення основних особливостей та умов існування «де-факто держав» у сучасному світі;
- систематизація етнічних, політичних та економічних причин посилення сепаратистських настроїв після розпаду СРСР;
- періодизація конфліктів навколо «де-факто держав» пострадянського простору;
- прогнозування ступеня вірогідності потенційних варіантів розвитку ситуації для кожної «де-факто держави» регіону.

Практичне значення одержаних результатів дисертації обумовлено важливістю й актуальністю її проблематики для України. Воно полягає в можливості застосування матеріалів і результатів дослідження під час підготовки фундаментальних праць, що висвітлюють особливості де-факто держав на пострадянському просторі, порівнюючи їх із де-факто державами світу. Перспективним є розвиток досліджень, пов'язаних із прогнозуванням трансформації сучасної системи регіональної безпеки і місця невизнаних республік у ній. Враховуючи нестабільну ситуацію на Сході держави, окремі висновки можуть бути використані при аналізі та прогнозуванні розвитку проблеми зовнішньополітичними відомствами, а також при розробленні ефективних заходів у сфері її вирішення.

Крім того, результати дослідження можуть бути використані при викладанні дисциплін «Конфліктологія та теорія переговорів», «Міжнародні конфлікти», «Геополітика і геостратегія», «Міжнародні відносини та світова політика», «Теорія міжнародних відносин» для спеціальності «Міжнародні відносини».

Апробація результатів дослідження. Основні положення і тези дисертаційної роботи обговорювалися на засіданнях кафедри між-

народних відносин та зовнішньої політики Чорноморського національного університету імені Петра Могили, а також були оприлюднені у виступах на 20 всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях, таких, як: VII Міжнародна науково-практична конференція студентів та молодих вчених «Актуальні проблеми зовнішньої політики України» (м. Чернівці, 2013 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Ольвійський форум: стратегія країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі» (м. Миколаїв, 2013–2018 рр.), Всеукраїнська науково-методична конференція «Могілянські читання» (м. Миколаїв, 2013–2018 рр.), Регіональна науково-практична конференція студентів та молодих вчених «Південна Україна в міжнародних відносинах: історія та сучасність» (м. Миколаїв, 2013, 2017, 2018 рр.), Міжнародна наукова конференція «Україна і США: досвід та перспективи співпраці (присвячена пам'яті проф. Б. М. Гончара)» (Київ, 2016 р.), Міжнародна науково-практична конференція «Реалії та перспективи розвитку суспільства: соціальні, психологічні і політичні аспекти» (м. Сладковічево, Словацька Республіка, 2016 р.), VII Міжнародна наукова конференція «Аркасівські читання» (м. Миколаїв, 2017, 2018 рр.).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 14 одноосібних наукових праць, 4 з яких у наукових фахових виданнях України з політичних наук, 1 – у виданні, яке входить до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International, 2 статті в зарубіжних наукових фахових виданнях, 1 стаття, яка додатково відображає наукові результати дисертації, у науковому фаховому виданні України з історичних наук, 6 – матеріали та тези конференцій.

Структура роботи складається з переліку умовних скорочень, вступу, трьох розділів, десяти підрозділів, висновків, списку джерел та літератури (355 найменувань українською, російською та англійською мовами), 11 додатків. Загальний обсяг роботи становить 226 сторінок, з них основного тексту – 173 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, окреслено мету та завдання, визначено об'єкт і предмет дослідження, охарактеризовано методологію дослідження, визначено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено інформацію про апробацію результатів дисертації.

Перший розділ «**Концептуально-теоретичні засади дослідження**» присвячено аналізу стану наукової розробки та джерельному забезпеченню проблематики дисертаційного дослідження, з'ясуванню

теоретичних засад дослідження «де-факто держав» у міжнародних відносинах.

У підрозділі 1.1. *«Політологічний дискурс щодо проблеми «де-факто держав» на світовій арені»* з'ясовано рівень опрацювання досліджуваної проблеми у вітчизняній і зарубіжній науковій літературі й основні підходи до визначення сутності поняття «де-факто держави».

Установлено, що «де-факто держава» – це організоване політичне керівництво, яке у процесі розвитку набуло повноважень місцевої влади, отримало підтримку населення, і має здатність забезпечувати виконання державних функцій на території певного регіону, над яким зберігається ефективний контроль протягом значного проміжку часу. Саме ця дефініція підкреслює різницю між визнанням де-юре та де-факто, а також акцентує увагу на головних ознаках таких невизнаних держав: здатність їх влади контролювати свою територію, наявність формальних показників державного суверенітету.

Вітчизняні дослідники майже не приділяють уваги теоретичним питанням, пов'язаним із «де-факто державами» на пострадянському просторі. Зазначимо науковців Т. Гринюка та В. Кошелюка, які розглядають основні ознаки і характеристики таких державоподібних утворень; О. Брусилівську, яка у своїх роботах аналізує політичну й економічну трансформації країн пострадянського простору, та К. Вітмана, який акцентує увагу на етнонаціональній політиці держав і сепаратистським рухам, що є відповіддю на помилки цієї політики.

Найбільш активно цією проблематикою займаються західні дослідники. Слід підкреслити внесок американського професора С. Пегга, який ввів термін «де-факто держава» до наукового обігу. «Де-факто держави» на пострадянському просторі є об'єктом дослідження Д. Лінча, Н. Касперсен, С. Реліца, Р. Тумли, П. Колсто, С. Корнелла, Т. Чепмена і Ф. Роедера. Англійський політолог К. Мітчел досліджує джерела конфліктів, їх динаміку та шляхи вирішення. Праця американського науковця С. Хантінгтона дала змогу висвітлити цивілізаційне обґрунтування конфліктів навколо «де-факто держав» на пострадянському просторі.

Серед російських науковців, які займаються теоретичними аспектами міжнародних конфліктів, варто згадати Д. Фельдмана та М. Лебедеву. Теоретико-методологічними засадами дослідження невизнаних держав займаються російські дослідники Л. Бердегулова, А. Большаков, М. Добронравін, С. Маркедонов, М. Платонова.

Позиція представників самих «де-факто республік» щодо теоретичних засад дослідження цього феномену представлена у працях дослідниці з Придністровського державного університету С. Осипової.

Проблемою історичних витоків, перебігу та шляхів вирішення придністровського конфлікту займаються українські дослідники Д. Єрмоленко, Г. Перепелиця, Н. Беліцер. Етапи придністровського конфлікту та процес мирного врегулювання висвітлюються у роботах російських дослідників Н. Нечаєвої-Юрійчук, Н. Харітонової і О. Цуканової. Серед західних досліджень виділимо наукові розвідки М. Ваал, М. Емерсон, М. Роянського.

Конфліктам на території Південного Кавказу приділяють увагу українські дослідники Ю. Чирва, С. Грейс і К. Данилик. Російські дослідники Д. Грачова, А. Волшонкова, М. Федорова дають характеристику регіону Південного Кавказу. Західні дослідники Е. Баррі, Й. Деміраг, Е. Клевер визначають головні чинники, що загрожують миру і безпеці у регіоні. Особливої уваги заслуговує спільна праця азербайджанського автора А. Абасова і вірменського А. Хачатряна, котра є науковою спробою знайти шляхи мирного вирішення конфлікту, які б задовольнили всі сторони. Не можна оминати увагою наукові дослідження В. Чиркиби, що безпосередньо представляє Абхазію.

Етнолінгвістичні чинники конфлікту на Сході України розглядаються у працях В. Скляра й О. Чиркова. Проблемам забезпечення інформаційної безпеки України в контексті російсько-українського конфлікту присвячена дисертація І. Валюшко. Вітчизняні науковці І. Дудко, І. Євтушенко, С. Толстов і А. Худолій акцентують увагу на процесі врегулювання конфлікту, а саме на участі в цьому процесі провідних міжнародних організацій і США. Об'єктом наукового дослідження П. Гай-Нижника, Є. Магди і Є. Рябініна є роль Російської Федерації у роздмуханні конфлікту, підтримці так званих «ДНР/ЛНР». Основні перспективи розв'язання конфлікту, шляхи вирішення проблеми статусу окупованих територій і варіанти розвитку подій представлені в аналітичних доповідях Центру Разумкова і центру «Digests & Analytics». Спроби прогнозування можливих сценаріїв розвитку подій на Сході України роблять і російські науковці А. Кошкін і О. Ліпатова. Серед праць західних дослідників відзначимо статті К. Вівера, О. Керролла, А. Ферріс-Ротмана.

Порівняльним аналізом конфліктів навколо «де-факто держав» на пострадянському просторі займаються О. Алексейченко, А. Гетьманчук, Д. Гаспарян і Н. Попеску.

У підрозділі 1.2. *«Джерельна база та методологічна основа дослідження»* здійснено огляд джерел, методології та методів, які використано під час дослідження.

Офіційні документи законодавчих і виконавчих органів влади материнських держав, держави-патрона і зацікавлених країн дають можливість з'ясувати позицію різних держав щодо статусу «де-факто держав» на пострадянському просторі. Особливе місце займають

документи «де-факто держав», які надають загальне уявлення про самоідентифікацію незаконної влади цих територій і про їхню відповідність загальним критеріям держави.

Інтерв'ю, заяви, витяги з виступів голів держав, урядів та інших офіційних політичних діячів материнських держав і держав-патронів дають змогу порівняти їхні позиції та виокремити основні тенденції еволюції відношення до де-факто держав на пострадянському просторі. Важливими є міжнародні угоди, договори, меморандуми, що стосуються механізмів урегулювання конфліктів навколо «де-факто держав» і документи (стагути, доповіді, резолюції, судові рішення, декларації, стенограми відкритих засідань) таких організацій, як ООН, ОБСЄ, ЄС, у яких безпосередньо розглядають проблему існування державоподібних утворень.

Особливу групу джерел, на думку автора, складають документи, які безпосередньо були підписані однією з «де-факто держав». Серед них ми виокремимо угоди між «де-факто державами» на пострадянському просторі, угоди між однією «де-факто державою» і державою-патроном (Російською Федерацією) та документи невизнаної світовою спільнотою міжнародної організації, членами якої є ці державоподібні утворення.

Важливими є статистичні дані, які дали змогу на основі результатів переписів населення різних років на вказаних територіях сформулювати уявлення про динаміку й основні зміни етнічного складу населення сепаратистських регіонів. Особливим джерелом інформації для автора стали інформаційні повідомлення, опубліковані на різноманітних інтернет-ресурсах.

Дослідження побудовано на принципах об'єктивізму, історизму та плюралізму, що надало змогу позбавитися суб'єктивного сприйняття у процесі вивчення закономірностей розвитку «де-факто держав» на пострадянському просторі. Комплексний і системний підходи дозволили вивчити багатофакторний феномен де-факто державності як єдину цілісність. Серед спеціальних підходів варто виділити конфліктологічний підхід. Дослідження вимагало також використання інституційного та біхевіористського підходів.

У другому розділі **«Де-факто держави» на пострадянському просторі: генеза та сучасний стан»** розглянуто основні історичні передумови та причини виникнення конфліктів у материнських держав, перебіг подій і сучасний стан цих територій.

Підрозділ 2.1. *«Де-факто держави» Південного Кавказу в регіональній системі міжнародних відносин»* присвячений особливостям конфліктів навколо Нагірного Карабаху, Абхазії та Південної Осетії як одного з основних факторів дестабілізації системи міжнародної безпеки в регіоні.

Визначено, що спільними ознаками для цих трьох державних утворень є їхній де-факто суверенітет на сучасному етапі, значні історичні передумови, що вплинули на формування сепаратистських територій, довготривалий перебіг конфліктів, які характеризуються різними переходами із «замороженої» фази до фази військового протистояння, значний вплив на перебіг подій третіх сторін. Відрізняє їх на сучасному етапі, головним чином, ступінь міжнародного визнання і наявність у «НКР» не лише етнічних і політичних чинників, але й релігійного фактору.

У підрозділі 2.2. *«Становлення «Придністровської Молдавської Республіки» та її вплив на сучасні міжнародні відносини»* характеризується генеза придністровського конфлікту та місце так званої «ПМР» у сучасній системі регіональної безпеки.

Визначено, що придністровський конфлікт був спричинений складним комплексом передумов, серед яких можна виділити історичний, етнонаціональний, економічний і геополітичний блоки причин. Саме історичний розвиток регіону та шовіністична етнонаціональна політика СРСР стали основою всіх інших причин появи на карті пострадянського простору чергової «де-факто держави». Процес мирного врегулювання конфлікту характеризується значною активністю зовнішніх акторів, але до вагомих наслідків так і не привів.

У підрозділі 2.3. *«Квазідержавні утворення на Сході України»* аналізуються особливості квазідержавних утворень на території України.

Доведено, що, на відміну від ПМР, Абхазії, Південної Осетії та Нагірного Карабаху, самопроголошені республіки на Сході України не можуть називатися державами де-факто у зв'язку з незавершеним військовим конфліктом, незначним періодом часу, що пройшов після початку конфлікту, відсутністю основних формальних ознак держави (таких, як чітка структура влади й здатність себе забезпечувати).

Сучасний етап конфлікту навколо так званих «ДНР/ЛНР» може стати базою для його «замороження», що надасть можливість сепаратистській владі посилити контроль над територією. На цьому етапі їх статус визначається українським законодавством так: «тимчасово окуповані території».

У підрозділі 2.4. *«Співдружність невизнаних держав як інтеграційний форум де-факто країн на пострадянському просторі»* розглядаються двосторонні контакти між невизнаними республіками пострадянського простору й офіційна діяльність Співтовариства «За демократію і права народів».

Виходячи з того, що основною метою діяльності спільноти все ж було визнання міжнародної правосуб'єктності Абхазії, Придністровської Республіки та Південної Осетії світовим співтовариством, то можна

констатувати відсутність значущих результатів у цій сфері на сьогодні. Сама організація також не могла бути визнаною міжнародною спільнотою як урядова, а її рішення не мали жодної юридичної сили.

У третьому розділі **«Питання політико-правового визнання «де-факто держав» на пострадянському просторі»** охарактеризована позиція світової спільноти щодо статусу «де-факто держав» і шляхів вирішення проблеми.

Підрозділ 3.1. *«Роль міжнародних організацій у вирішенні конфліктів навколо «де-факто держав» регіону»* присвячений визначенню позиції провідних міжнародних організацій щодо статусу «де-факто держав» і їхній вплив на припинення військового протистояння.

Підтверджено, що Російська Федерація, як держава-патрон, має значний вплив на прийняття рішень в ООН, ОБСЄ і СНД, що знижує ефективність цих організацій у процесі врегулювання проблеми. Реальною альтернативою є поглиблення співпраці у межах ГУАМ, усі члени якої мають спільний інтерес у якнайшвидшому вирішенні даного питання. Автор прогнозує також подальшу активізацію політики ЄС у цій сфері.

У підрозділі 3.2. *«Позиція зацікавлених держав щодо феномену «де-факто держав» на пострадянському просторі»* розглядається еволюція позицій материнських держав, РФ і Вірменії як держав-патронів, інших позарегіональних акторів (США, Румунії, Туреччини, Ірану), які мають свої специфічні інтереси у вирішенні кожного конкретного протистояння.

Доведено, що єдиною державою, яка підтримує «де-факто держави» на пострадянському просторі, є Російська Федерація. Її підтримка виявляється у прямому офіційному визнанні незалежності сепаратистських утворень після відкритого військового втручання (Абхазія й Південна Осетія), дипломатичній підтримці (Нагірний Карабах), військовій допомозі (російський контингент у Придністров'ї). На Сході України така підтримка має змішаний тип і поєднує в собі військову, економічну та дипломатичну допомоги.

Автор вважає, що Україні необхідно налагодити активне співробітництво у дипломатичній і законотворчій сферах із Азербайджаном, Молдовою і Грузією з метою обміну досвідом з урегулювання цих конфліктів.

У підрозділі 3.3. *«Моделі та основні підходи до врегулювання проблеми»* охарактеризовані основні сценарії розвитку подій навколо «де-факто держав» і ступінь їх вірогідності.

Виявлено, що найбільш вірогідним виглядає збереження статус-кво, що можна спостерігати із середини 1990-х років. Найменш вірогідним є

об'єднання «де-факто держав» із державою-патроном, якою є в основному Російська Федерація, що не має на сучасному етапі достатньої економічної бази та міжнародної підтримки для такого поглинання. А часткове визнання Абхазії та Південної Осетії змінило їхній юридичний статус, але позбавило частини де-факто суверенітету. Повна ж реінтеграція сепаратистських територій на Сході України до материнської держави можлива у випадку недопущення заморожування конфлікту та послаблення держави-патрона.

ВИСНОВКИ

У результаті дослідження «де-факто держав» на пострадянському просторі, автор дійшов таких висновків:

1. Проблема існування невизнаних держав на пострадянському просторі надзвичайно актуалізувалася у наш час. Виявлено, що вітчизняні дослідники не приділяють достатньої уваги цьому питанню. Їхні праці, переважно, присвячені окремим невизнаним державним утворенням і не містять комплексного аналізу феномену. Російська наукова школа значно збагатилася ґрунтовними працями з цієї тематики. Це пов'язано з позиціонуванням Росією територій невизнаних пострадянських республік як сфери власних національних інтересів. Тому більшість досліджень є заполітизованими, велику увагу приділяють здебільшого ролі Росії в якості миротворця та «захисника» прав народів на самовизначення. Важливими для дослідження виявилися статті науковців, що самі є представниками сепаратистських регіонів. Західна наукова школа також аналізує невизнані держави в регіоні, але акценти робляться на концептуально-теоретичних основах дослідження, різноманітних підходах до дефініцій і критеріїв класифікації. Нарешті, зазначимо, що дослідження ситуації навколо «ДНР» та «ЛНР» ще не знайшло своє відображення у жодній ґрунтовній праці.

Значна кількість джерел із зазначеної проблематики (внутрішнє законодавство, офіційні заяви та інтерв'ю, документи міжнародних організацій, статистичні дані, інформаційні повідомлення) дає змогу об'єктивно та неупереджено досліджувати дискусійне питання, уникаючи заангажованості і суб'єктивізму. Але варто розуміти, що частина документів перебуває під грифом «таємно» або «для службового використання», тому публікуються лише частково, що пояснюється невіршеним станом конфліктів і суб'єктивним розумінням їх суті учасниками.

Велика кількість досліджень обумовлює різноманітні підходи до типології, класифікації й основних ознак подібних державних утворень. Для російської політологічної школи більш характерним є визначення «самопроголошені держави». Але всі незалежні держави проходять

через етап самопроголошення. Інший термін «невизнані республіки» обмежує коло дослідження лише абсолютно невизнаними державами, ігноруючи ті, які отримали визнання від однієї або декількох країн. Західні дослідники пропонують термін «квазідержава» або «псевдо-держава», як така, що є несправжньою, але він, на думку автора, більше відповідає стану визнаних світовою спільнотою, але не здатних підтримувати суверенітет молодих країн (наприклад, Сомалі, Афганістан тощо). Досить вдалим є термін «де-факто держава», котрий можна визначити як організоване політичне керівництво, що у процесі розвитку набуло повноважень місцевої влади, отримало підтримку населення, має здатність забезпечувати виконання державних функцій на території певного регіону, над яким зберігається ефективний контроль протягом значного проміжку часу і прагне до міжнародного визнання. Однак, необхідно зауважити, що «де-факто державність» передбачає відповідність усім ознакам суверенної держави, окрім де-юре визнання, але включаючи де-факто визнання. Сепаратистські регіони на пострадянському просторі (на відміну від, наприклад, Тайваню) такого де-факто визнання світовою спільнотою не мають: до них не надходять іноземні інвестиції, їх обходить організований туризм, з ними не укладають міжнародні договори (окрім РФ як держави-патрона). Тому пропонуємо термін «державоподібні утворення», що відображає подібність «НКР», «ПМР», «РА» і «РПО» до суверенних держав за формальними ознаками, але підкреслює їхню невідповідність міжнародним нормам.

Головними ознаками державоподібних утворень є внутрішній суверенітет, відсутність зовнішньої легітимації суверенітету, наявність визнаного міжнародним співтовариством права іншої держави на «реінтеграцію» відповідної території. «Де-факто держави» класифікують, спираючись на різноманітні критерії. У цьому питанні найбільшої уваги заслуговує критерій ступеня визнання (невизнані та частково визнані), що відразу дає уявлення про позицію світової спільноти щодо цих державних утворень.

2. Проблема «де-факто держав» на пострадянському просторі має досить значні історичні передумови, що формувалися протягом ХХ століття в основному через національну політику СРСР, характерною рисою якої було нехтування етнічними кордонами заради політичної чи економічної користі. Основною причиною загострення протистояння в кінці 80-х років ХХ століття більшість дослідників вважає намагання місцевих політичних еліт встановити повний контроль над ресурсами та територіями, спираючись на етнічні суперечки. Розпад СРСР став поштовхом до відокремлення цих територій, тому Придністров'я, Нагірний Карабах, Південна Осетія й Абхазія на початку 90-х років ХХ століття пройшли через етап «гарячої

фази» конфлікту. Припинення військового протистояння і подальше «заморожування» конфліктів надало їм час для побудови власної державної системи й укріплення своїх позицій на міжнародній арені.

Варто зазначити, що окрім історичних та етнополітичних причин на перший план в останнє десятиліття виходять геополітичні чинники. Географічні території всіх цих «де-факто держав» належать до пострадянського простору і традиційно сприймаються російським політичним істеблішментом як зона національних інтересів Російської Федерації і сфери її геостратегічного впливу. Грунтуючись на цивілізаційній теорії, можна простежити закономірність у тому, що активізація прозахідних курсів Азербайджану, Грузії, Молдови й України (тобто намагання самоідентифікувати себе як частину західної цивілізації) у різні роки ставала каталізатором загострення ситуації в бунтівних регіонах.

3. Так звані «Донецька народна республіка» і «Луганська народна республіка» майже не мають спільних рис з іншими невизнаними державами на пострадянському просторі. По-перше, проблема їхнього існування постала не після розпаду СРСР, а лише у 2014 році після «Революції гідності». Історичні корені проблеми треба шукати в етнонаціональній політиці Радянської імперії, що підготувала базу для протистояння, але сам конфлікт був ініційований штучно і став результатом зовнішнього впливу та продуманої інформаційної про-російської політики. Варто зауважити також про неефективну політику української влади з поступової українізації населення регіонів і безкарність перших проявів сепаратизму на Сході, починаючи з 2004 року. По-друге, «ДНР» і «ЛНР» не мають усіх атрибутів незалежної держави, таких, як чітка структура влади та здатність себе забезпечувати, а більше відповідають характеристикам кримінального угруповання. Про це свідчать незаконні джерела внутрішнього фінансування псевдореспублік і повна соціальна незахищеність населення, яке залишилося на окупованих територіях. По-третє, конфлікт на Сході України триває, а до повного припинення військового протистояння неможливо казати про де-факто державність цих територій. Незважаючи на офіційне припинення вогню і досягнення певних угод, бойові дії тривають, лінія розмежування зазнає постійних змін, тому про якусь територію або стабільну чисельність населення говорити завчасно.

Тому автор пропонує використовувати для них термін «квазідержавні утворення», що лише проголосили свою незалежність, але жодним чином її не підтверджують і не мають для цього етнічних, історичних, політичних чи економічних підстав.

4. Діяльність «де-факто держав» на пострадянському просторі останніми роками значно активізувалася. Це пов'язано із російсько-грузинським конфліктом 2008 року, який яскраво продемонстрував,

що за підтримки Російської Федерації невизнані держави можуть перейти до категорії частково визнаних. На сьогоднішньому етапі вони активно співпрацюють між собою, але до цього часу навіть «де-факто держави» не визнали незалежність так званих «ДНР» і «ЛНР».

Як будь-який суб'єкт, що бажає стати активним актором міжнародних відносин у сучасному глобалізованому світі, державоподібні утворення потребують своєї інтеграційної системи. Зважаючи на неможливість співпрацювати в межах уже існуючих офіційних міжнародних організацій, вони створили власну: Співтовариство «За демократію і права народів» або СНД-2. Слід зазначити, що з 2008 року організація є неактивною, можливо, через латентну її реструктуризацію. Одним із головних завдань України є недопущення розширення СНД-2 за рахунок так званих «ДНР» і «ЛНР», які заявляли про свої наміри стати її членами.

5. Міжнародні організації, особливо ООН, ОБСЄ і ЄС, брали активну участь у врегулюванні конфліктів навколо «де-факто держав», але проблема їхнього подальшого статусу так і залишається невирішеною. Однією з причин цього є відсутність згоди в межах самих організацій, оскільки до їх складу входять держави, що мають на пострадянському просторі свої особливі інтереси. Наприклад, Російська Федерація, як постійний член Ради Безпеки ООН, має право заблокувати будь-яке рішення, що шкодить її імперським інтересам, чим вона неодноразово користувалася. Особливий потенціал у цьому контексті має Організація за демократію та економічний розвиток (ГУАМ), членами якої є Грузія, Україна, Азербайджан і Молдова. Усі ці чотири материнські держави поєднують наявність на їх територіях сепаратистських регіонів, що обумовлює схожість їх позицій. Однак до цього часу зазначена організація не відзначилась особливою ефективністю.

«Де-факто держави» Південного Кавказу відрізняються, в першу чергу, ступенем свого визнання. Якщо Нагірний Карабах, який підтримується лише Вірменією і, латентно, Російською Федерацією, не визнає жодна незалежна держава світу, то Абхазія і Південна Осетія у 2008 році перейшли у категорію частково-визнаних держав: їх визнали Росія, Нікарагуа, Венесуела, Науру та Сирія. Але необхідно зазначити, що західна демократична спільнота цей факт однозначно засуджує. Жодна держава світу, окрім таких самих самопроголошених державних утворень, не визнала незалежність «Придністровської Молдавської Республіки». Останні події показують, що «ПМР» тягнє до Російської Федерації і має наміри приєднатися до неї. Поштовою до цього є подія 2008 року під час російсько-грузинського конфлікту й анексії Криму у 2014 році. Російська Федерація підтримує Придністров'я, але офіційно займає нейтральну позицію. Жодна незалежна держава світу також не визнала суверенітет сепаратистських регіонів України. Навіть Російська Федерація, яка неодноразово заявляла про «повагу до права

на самовизначення населення регіону», в офіційних заявах підкреслює цілісність та неподільність України і наголошує лише на федералізації держави та наданні дуже широкої автономії невизнаним державним утворенням. Але це може стати першим кроком до порушення територіальної цілісності Української держави і поширення російської експансії на південні області.

Позиція України щодо визнання незалежності «де-факто держав» на пострадянському просторі є незмінною. Відстоювання територіальної цілісності будь-якої держави було і залишається для української влади першочерговим пріоритетом. Найкращим варіантом на сучасному етапі є поступовий і безперервний рух на шляху вирішення конфлікту.

6. Автор виділяє такі потенційні моделі розвитку подій навколо «де-факто держав» на пострадянському просторі: реінтеграція до материнської держави; включення території «де-факто держави» до складу держави-покровителя; досягнення міжнародного визнання суверенітету; збереження статус-кво.

Збереження статус-кво є досить вірогідним для Нагірного Карабаху, тому що ні Азербайджан, ні Вірменія наразі не мають ресурсів для того, щоб повернути «НКР» під свій контроль або включити його до складу своєї держави. Ще один сценарій – включення території «де-факто держави» до складу держави-покровителя – є досить фантастичним на думку більшості дослідників. Але визнання Російською Федерацією незалежності Абхазії і Південної Осетії у 2008 році фактично означала їхній повний перехід під російський контроль і втрату навіть тієї де-факто державності, що вони мали до цього. Тому у віддаленому майбутньому досить вірогідною є повна абсорбація Росією цих територій. Визнання міжнародною спільнотою незалежності та суверенітету цих «де-факто держав» є абсолютно неможливим, зважаючи хоча б на той факт, що мінімум одна держава (материнська) цей суверенітет не визнає.

Реінтеграція до материнської держави має два сценарії: або об'єднання на засадах федералізації, або повна реінтеграція. Об'єднання на засадах федералізації є досить вірогідним варіантом для вирішення придністровського конфлікту, оскільки Молдова вже має подібний досвід у Гагаузії. Повна реінтеграція є найбільш вірогідною для територій на Сході України, зважаючи на незначний проміжок часу, що пройшов з початку конфлікту і є недостатнім для формування антиукраїнської свідомості населення, штучний характер причин конфлікту та повну відсутність формальних ознак держави. У цьому контексті головним завданням для української влади повинно стати недопущення збереження статус-кво, тобто «заморожування» конфлікту,

що надасть сепаратистам змоги за підтримки Російської Федерації укріпити свої позиції.

Головною умовою реінтеграції України є повне припинення військових дій на Сході. Військова перемога української армії над незаконними збройними формуваннями, що латентно підтримуються російськими військами, безумовно буде супроводжуватися втратами серед населення і може закласти базу для реваншистських настроїв і поновлення конфлікту. Найкращим варіантом, на думку автора, є введення миротворчого контингенту ООН, але не з такими обмеженими повноваженнями (захист місії ОБСЄ), як пропонує російська сторона, а на всю територію, починаючи від лінії розмежування і до кордонів із РФ. У такому випадку Російська Федерація виведе військові сили і техніку ще до приходу миротворців, щоб приховати свою участь у конфлікті, а збройні формування, що залишаться без підтримки на тривалий період, не зможуть чинити опір. Важливо звернути увагу на склад миротворчого контингенту, до якого повинні входити військові сили з незацікавлених держав: в ідеалі це можуть бути військові з нейтральних країн Європи або Латинської Америки. У жодному разі до контингенту не повинні входити російські військові, або військові з країн-сателітів Росії. Варто зазначити, що українські військові також не повинні бути у складі миротворців, щоб не було звинувачень у необ'єктивності.

Другим кроком має стати проведення легітимних виборів відповідно до українського законодавства до органів місцевої влади на вказаній території під контролем місії ОБСЄ і миротворчого контингенту ООН. І лише із законно обраними представниками регіону можна вже буде вести переговори щодо статусу регіону і конкретних шляхів трансформації конфлікту. Ідея федералізації не здатна об'єднати державу в таких умовах, оскільки може стати лише новим джерелом сепаратизму, але тимчасові особливі умови допоможуть регіону повернутися до мирного життя. На жаль, ці рекомендації не можуть бути втілені через протидію Російської Федерації як постійного члена РБ ООН, що володіє правом вето. Тому перед світовою спільнотою постають два питання: або втілити в життя ідею реформування Ради Безпеки, розширивши склад постійних членів, або посилити економічні санкції проти РФ, які стануть засобом тиску на неї.

До введення миротворчого контингенту Україні залишається лише працювати у трьох найважливіших напрямках. По-перше, продовжувати стримувати подальшу військову агресію та не допускати розширення територій, контрольованих терористами. По-друге, впроваджувати політику «стратегічного терпіння», що призведе до покращення політичної й економічної ситуації на решті території України і буде мати позитивний вплив на формування проукраїнських настроїв серед

населення Донбасу. І, по-третє, особливо важливим вважається переконлива перемога в інформаційній війні. Лише за умови поновлення інформаційних зв'язків із сепаратистськими регіонами за допомогою незалежних ЗМІ і громадських організацій, можна буде уникнути дезінформації населення, нейтралізувати інформаційні впливи ззовні та досягти головної мети – об'єднати державу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

у яких представлені основні наукові результати дисертації

1. Звездова О. О. Україна у вирішенні придністровського конфлікту на сучасному етапі // Наукові праці. Випуск 200. Том 212. Політологія. Миколаїв : Вид-во ЧДУ імені Петра Могили, 2013. С. 29–31.

2. Звездова О. А. Содружество непризнанных государств в международных отношениях на постсоветском пространстве // Modern Science – Moderní věda. Praha. 2015. № 4. С. 95–102.

3. Звездова О. О. Де-факто держави Південного Кавказу як дестабілізаційний чинник регіональної системи міжнародних відносин // Politicus. 2016. Випуск № 1. С. 210–214.

4. Звездова О. О. Основні підходи до розуміння де-факто держав у сучасних наукових концепціях // Наукові вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Історія. Філософія. Політологія : зб. наукових праць. Одеса : Фенікс, 2016. Випуск № 11. С. 144–147.

5. Звездова О. О. Роль провідних міжнародних організацій у вирішенні конфліктів навколо де-факто держав пострадянського простору // Наукові праці : науково-методичний журнал. Вип. 285. Т. 297. Політологія. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2017. С. 106–110.

6. Звездова О. О. Потенційні варіанти розвитку конфліктів навколо де-факто держав на пострадянському просторі // Вісник МДУ. Серія : Історія. Політологія. 2018. № 2. 158–166.

7. Звездова О. О. Порівняльна характеристика офіційної позиції ЄС та ОБСЄ щодо статусу «де-факто держав» на пострадянському просторі // Evropská politická a právní diskurz (Європейський політико-правовий дискурс). 2018. № 6 (грудень). С. 7–12.

які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

8. Звездова О. О. Історія створення та еволюція Співдружності нез визнаних держав // Могилянські читання – 2014 : Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні : глобальний, національний та регіональний аспекти. Миколаїв, 2014. С. 65–66.

9. Звездова О. О. Міжнародно-правовий статус «ДНР» і «ЛНР» : Позиція України // Південна Україна у міжнародних відносинах : історія та сучасність. Збірник матеріалів X Всеукраїнської науково-

практичної конференції студентів і молодих вчених / за ред. О. П. Тригуба. Миколаїв, 2017. С. 83–88.

10. Звезда О. О. Основні умови існування де-факто держав // Аркасівські читання: історичні дослідження на сучасному етапі розвитку гуманітарної науки : матеріали VIII міжнародної науково-практичної конференції (27–28 квітня 2018 р.). Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2018. С. 65–67.

11. Звезда О. О. Офіційна позиція ЄС щодо конфлікту навколо Нагірного Карабаху // Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckopracovnickej konferencie "Realita a perspektívy vývoja spoločnosti: sociálne, psychologické a politické aspekty", 2016. С. 45–51.

12. Звезда О. О. Офіційна позиція України щодо визнання незалежності Абхазії та Південної Осетії // Збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Актуальні проблеми зовнішньої політики України». Чернівці, 2013. С. 58–60.

13. Звезда О. О. Проблема виникнення невизнаних держав у ХХ–ХХІ століттях // Ольвійський форум: стратегії країн Причорноморського регіону в геополітичному просторі. Миколаїв, 2015. С. 36–38.

які додатково відображають наукові результати дисертації

14. Звезда О. О. Офіційна позиція США щодо визнання незалежності Абхазії та Південної Осетії // Європейські історичні студії : науковий журнал. 2016. № 4. С. 113–126. URL : http://eustudies.history.univ.kiev.ua/files/v4/number_4_European_historical_studies.pdf.

АНОТАЦІЯ

Звезда О. О. «Де-факто» держави на пострадянському просторі. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук за спеціальністю 23.00.04 – політичні проблеми міжнародних систем та глобального розвитку. – Чорноморський національний університет імені Петра Могили, Миколаїв, 2019.

Дисертаційну роботу присвячено комплексному дослідженню «де-факто держав» на пострадянському просторі. Визначено основні наукові підходи до поняття, ознак і класифікації невизнаних державоподібних утворень. Охарактеризовані основні причини виникнення, етапи розвитку та сучасний стан «де-факто держав», їх відмінності від квазідержавних утворень на Сході України, які лише проголосили свою незалежність, але жодним чином її не підтверджують і не мають для цього етнічних, історичних, політичних чи економічних підстав.

Охарактеризовано позицію світової спільноти щодо статусу «де-факто держав» і шляхів вирішення конфліктів навколо них.

Доведено, що військова, економічна і дипломатична допомога Російської Федерації як держави-патрона є основою де-факто незалежності сепаратистських територій.

Значна увага приділяється основним моделям розвитку подій навколо «де-факто держав» на пострадянському просторі: реінтеграція до материнської держави; включення території «де-факто держави» до складу держави-покровителя; досягнення міжнародного визнання суверенітету; збереження статус-кво.

Ключові слова: «де-факто держава»; материнська держава; держава-патрон; пострадянський простір; Придністров'я; Південна Осетія; Абхазія; Нагірний Карабах; квазідержавні утворення.

АННОТАЦІЯ

Звездова О. А. «Де-факто государства» на постсоветском пространстве. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата политических наук по специальности 23.00.04 – политические проблемы международных систем и глобального развития. – Черноморский национальный университет имени Петра Могилы, Николаев, 2019.

Диссертационная работа посвящена комплексному исследованию «де-факто государств» на постсоветском пространстве. Определены основные научные подходы к понятию, признакам и классификации непризнанных государственноподобных образований. Охарактеризованы основные причины возникновения, этапы развития и современное состояние «де-факто государств», их отличия от квазигосударственных образований на Востоке Украины, которые только провозгласили свою независимость, но никак ее не подтверждают и не имеют для этого этнических, исторических, политических или экономических оснований.

Охарактеризована позиция мирового сообщества по статусу «де-факто государств» и путей разрешения конфликтов вокруг них. Доказано, что военная, экономическая и дипломатическая помощь Российской Федерации как государства-патрона является основой де-факто независимости сепаратистских территорий.

Значительное внимание уделяется основным моделям развития событий вокруг «де-факто государств» на постсоветском пространстве: реинтеграция; включение территории «де-факто государства» в состав государства-покровителя; достижение международного признания суверенитета; сохранение статус-кво.

Ключевые слова: «де-факто государство»; материнское государство; государство-патрон; постсоветское пространство; Приднестровье; Южная Осетия; Абхазия; Нагорный Карабах; квазигосударственные образования.

SUMMARY

Zvezdova O O. "De facto state" in the post-Soviet space. – Manuscript.

Thesis for obtaining a scientific degree PhD (Political Science) on specialty 23.00.04. – Political Problems of International Systems and Global Development. – Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, 2019.

Thesis provides a complex research of the "de facto states" in the post-Soviet space. The specifics of the thesis subject necessitated the involvement of a wide range of sources in Ukrainian, Russian and English language to avoid a one-sided assessment of the events. The basic scientific approaches to the concept, features and classification of unrecognized entities are determined. "De facto state" is an organized political entity, which in the process of development has acquired the powers of local authorities, has received support from the population, and has the ability to ensure the fulfillment of state functions in the territory of a certain region, over which there is an effective control over a significant period of time. The main features of state actors are internal sovereignty, the lack of external legitimacy of sovereignty, the international right of another country to "reintegrate" the relevant territory.

The main causes, stages of development and the current state of "de facto states" are characterized. The territories of these "de facto states" belong to the post-Soviet space and are traditionally perceived by the Russian political establishment as a zone of national interests and geostrategic influence of the Russian Federation. Although the military phase of these conflicts has already been discontinued, separatist territories are a source of danger in the regional system of international relations. Many economic, transport, political and energy projects cannot be implemented due to the existence of conflicts in Transnistria, Nagorno-Karabakh, South Ossetia and Abkhazia. As a result of these conflicts, instability provides the basis for the international criminal gangs and illegal migration.

Common features for these three state entities are their de facto sovereignty at the present stage, significant historical backgrounds, constant tensions and sharp transitions from the "frozen" phase to the phase of military confrontation, a significant impact of third parties (especially support of the Russian Federation).

"De facto states" differ with the degree of their recognition. Nagorno-Karabakh and Transnistria are supported only by the Russian Federation. Any independent state of the world does not recognize them. Abkhazia and South Ossetia were recognized by Russia, Nicaragua, Venezuela, Nauru and Syrian. But it should be noted that the Western democratic community rejects this fact. Quasi-state entities in the east of Ukraine have only proclaimed their independence, but do not confirm it and do not have ethnic, historical, political or economic basis.

The position of the world community regarding the status of "de facto states" and ways of solving conflicts around them are described. This study demonstrates that international organizations have accumulated positive experience of settling such kind of conflicts that is evidenced by the cessation of hostilities in the de-facto states and transformation these conflicts to frozen phase. On the other hand, the question of the status of such entities has not resolved, any conflict are not solved completely. It shouldn't be ignored that each country has special interests on the post-Soviet space. That's why it can influence the decisions of the international organization. It is proved that military, economic and diplomatic assistance of the external patron is very important for separated territories.

Much attention is paid to the ways of conflicts settlement around "de facto states" in the post-Soviet space. The author makes an attempt to predict the response of the world community to the potential variants of the problem and to determine the probability of four possible scenarios for separatist regions.

The author proposes to focus on the following options: reintegration into the mother country; inclusion of the territory of a de facto state into another state; achieving international recognition as an independent state; status quo preservation.

The author considers as the most likely preservation of the status quo, which can be observed since the mid-1990s. The least probable is the association of de facto states with the patron-state. The Russian Federation has no sufficient economic base and international support for such absorption at the present time. And partial recognition of Abkhazia and South Ossetia changed their legal status, but deprived of de facto sovereignty.

The author assures that the scenario of full reintegration into the mother country is most likely for the new separatist entities on the Ukrainian territory. So-called "LNR" and "DNR" authorities failed to build any effective state mechanisms or get support from world powers. Therefore, the main task of the Ukrainian authorities is to prevent the freezing of the conflict at the present stage. The author assume that full reintegration of the separatist territories in the East of Ukraine to the mother country is possible in the event of preventing the freezing of the conflict.

Keywords: "de facto state"; parent state; external patron; post-Soviet space; Transnistria; South Ossetia; Abkhazia; Nagorno-Karabakh; quasi-state formations.

Підп. до друку 17.04.2019.
Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Гарнітура «Times New Roman». Друк ризограф.
Умовн. друк. арк. 0,9. Тираж 100 пр. Зам. 5738.

Видавець і виготовлювач: ЧНУ ім. Петра Могили.
54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.
Тел.: (0512)50-03-32, (0512)56-55-81
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6124 від 05.04.2018.

